

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Za našo kmetijsko mladino!

Neizčrpna moč, ki jo dvigamo v sedanjih viharnih časih, izhaja iz kmetijskega stanu. Možje in mladeniči stojé trdno kot skala na fronti; gospodinje, mladina in starčki obdelujejo kot mravlje pridno domačo zemljo — pogeslu: trdno zaledje, zmagovita fronta. Tak je naš kmetijski stan v Avstriji, bodisi po narodnosti ali veri še tako različen. V sedanji svetovni borbi še-le prav spoznamo, da imamo v naši ljubljeni državi združenih toliko odličnih in bisernih kronovin, da se nam do dna duše smili, ko bi morali le eno do dna duše smili, ko bi se naši nekdanji zavezniči odstopilo južno-zahodni del nekaterih dežel, kako se nam je srce del nekaterih dežel, kako se nam je srce krčilo; ko so sovražniki preplavili Galicijo, stoprav tedaj smo prav ocenili njeno gospodarsko važnost in bogastvo. Enako smo čutili z Bosno in Hercegovino. V resnici, ako bi nam Stvarnik ponudil, naj si izberemo košček zemlje, kjer hočemo živeti na svetu, gotovo bi si ne izbrali drugih pokrajin, kakor našo Avstrijo. Odtod ljubezen, požrtvovalnost in bratovska vez, ki nas veže vse različne narode in vere naše ljube Avstrije — k skupnemu odporu. Ta vez se zediní v en sam biser — neomajne zvestobe in udanosti do presvetle vladarske hiše, ki nas modro vlada že stoletja. Ohraniti ta biser čist in neomadeževan našim poznim potomcem, to je naša čast in naš ponos, ki nas navdaja, da vse žrtvujemo — življenje in premoženje za nezmanjšani obstoj naše države.

V teh resnih časih si pa črtamo nove smotre za bodočnost. Zahteve posameznika postajajo dvakrat, trikrat večje in tem primerno se morajo njegove sposobnosti razvijati in povečati. Zlasti pri kmetijskem stanu se mora mnogo preosnovati in postaviti na stališče, da bode kos novim zahtevam. Tu je pa zopet njegov naraščaj naša nada in temelj, katerega moramo upoštevati v prvi vrsti.

Kateri je naš sedanji kmetijski naraščaj?

Kar so bili pred vojno mladeniči in mladenke, stari nad 18 let, to je sedaj zadnja šolska leta obiskujoča šolska mladež in nadebudna mladina do 18. leta. Za vse ideale najbolj pristopna mladina. V to vcepiti ljubezen do rodne grude in ji podati ono strokovno znanje, ki jo sposobi za umno obdelovanje kmetijskih obratov — to mora biti naš smoter. V tem stremljenju ne sme nas mamiti misel, to hočemo storiti stoprav po vojski. Kmetijski obrati ne mirujejo kakor kake tvornice ali obrtniška podjetja. Naša mladina je vsak dan starejša in se ob pomanjkanju poduka bolj in bolj udaja zastarelemu načinu obratovanja. Da se drugod polaga na kmetijski poduk posebno važnost, izvemo iz časopisov, ker se isti redno nadaljuje v večini vseh kronovinah, le pri nas bolj ali manj počiva. Ako upoštevamo, da ostaja n. pr. na Kranjskem blizu stotisoč nadebudne mladine kmetijskega stanu brez nadaljnega poduka za svoj bodoči poklic, da naše gospodinje, dekleta in prebivalstvo na deželi ne slišijo več one spodbuje, kakor pred vojno, kjer so se kmetijskih predavanj v najboljnjem številu udeleževale, tedaj je želeti, da bi se isti v največjo korist zopet oživil.

V tem ozračju živi sedanja kmetijska mladina in misli, že mora tako biti. Dvigniti jo na stališče, da je kmetijski stan poklican dajati neizčrpne vire dohodkov samemu sebi in vsem drugim stanovom s pomočjo umnega obdelovanja grude, ter da je s tem njemu samemu zajamčen najboljši obstoj, združen z blagostanjem, srečo in zadovoljstvom, to je naloga vsega kmetijskega poduka. V dosego tega namena pa je potrebna izraba ne-le telesnih, ampak tudi duševnih močij, v kar naj služi kolikor mogoče obsežen kmetijski strokovni poduk. Le ako bode čutila mladina, da se skrbi za njeno bodočnost, vzklila bode iz nje ona ljubezen do svojega poklica in do naše ljubljene države, ki jo bode usposobila, da bode kos novim zahtevam, da bode liki sedanjemu rodu do meje skrajnosti delavna, požrtvovalna in steber države.

Skrb staršev in poklicanih činiteljev je, da delujejo z vsemi močmi v dosego tega vzvišenega cilja, v blagor kmetijstva in cele države! Sedanja kmetijska mladina ji bo radovoljno sledila na tej poti napredka!

Cerkveno.

Zaobljubljena Urhova procesija župnije Prečna v nedeljo 9. julija na Trško goro se je izvršila ob najlepšem vremenu zelo slovesno in z veliko udeležbo. Vsa lepa cerkvena pobožnost ni imela samo značaj zahvalne ampak tudi spokorne in prošnje poklonitve pri čudodelni trškogorski Mariji, pred katero pridejo vsako leto enkrat farani iz Prečne skupno in z vsem zaupanjem. — Ob 10. uri je bila sv. maša, pri kateri je hvalevredno in navdušeno pel vrli mešani pevski zbor prečenski pod dobrim vodstvom domačega gospoda nadučitelja Zupančiča. Po evangeliju stopi na leco č. g. kaplan Šusteršič, ki je vodil vso slovesnost, ter nam v ganljivih besedah obrazloži pomen Urhove procesije in nedeljskega berila z ozirum na sedanji čas. Temelj govornikovi pridigi so bile besede sv. Pavla do Rimljanov: „Bratje! Mislim, da se trpljenje sedanjega časa ne da primerjati s prihodnjo slavo, ki se bo v nas razodela“. In ker je bila vsebina govora zares aktualna, zelo primerna sedanjemu žalostnemu času, je pač vredno in potrebno, da priobčimo govor na tem mestu v glavnih točkah in sicer z najboljšim namenom, da bi našlo v njem marsikatero žalostno srce tolažbe in utehe.

„Predragi! — Prišli smo zopet na Trško goro. Nesreča, ki je zadela naše pradede na polju (hud črv), je dala povod današnji procesiji; vsako leto pridemo semkaj, da pred Marijo položimo svoje prošnje in želje, naj ona, trška Gospa, čuva in brani naša polja in vinograde.

Letos pa prilajamo semkaj še z drugo prošnjo: žalost razjeda naša srca, trpljenje in žalost prinašamo pred Marijin tron; naj bo ona v teh dneh naša tolažba, saj se po pravici imenuje „Tolažnica žalostnih“.

Trpljenje je človekov delež na zemlji; a to trpljenje se je v vojskih dneh dvajlo, da narastlo je v eno samo neizmerno bol. Da bomo lažje prenašali bridkosti sedanjih dni, vam hočem povedati prvič: zakaj je toliko trpljenja na zemlji in drugič: dati vam tudi tolažbe z apostolovimi besedami: „Bratje, mislim, da se trpljenje se-

danjega časa ne da primerjati s prihodnjo slavo, ki se bo v nas razodela“ (Rim. 8, 18.).

Da mora vsak človek več ali manj trpeti, zato ni treba dokazov; saj pravi že pobožni Job: „Človek, rojen iz žene, živi kratek čas, in mnoge nadloge ga tarejo“. In že na prvih straneh sv. Pisma berem: „V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh“. Bog je ustvaril človeku dušo in telo; z obema je grešil človek, zato mora prenašati trpljenje duša in telo. Ako premislimo, dragi, človeka v različni starosti, moramo priznati, da ima vsaka svoje nadloge: ako pogledamo razne stanove, ima vsak svoje križe.

Koliko mora trpeti človeško telo, pogledjmo samo na sedanji vojskine čas! Na poljih se vbijajo le starčki, žene in otroci; najboljših moči zastonj iščeš. Pa saj sami najbolj skušate; skoro vsi pripadate kmečkemu stanu, ki uprav v teh dneh največ trpi, največ prenese. Toda ne smete misliti, da samo vi, tudi drugi stanovi po svojem veliko trpe, zakaj vsak človek ima svoj delež v trpljenju.

Med najbolj žalostne pesmi prištevamo tužne pesmi Jeremijeve. Kdor jih sliši, mora nehote občutiti vsaj nekaj tiste boli, ki je razjedala dušo Jeremijevo. Na razvalinah jeruzalemskega mesta sedi in premišljuje usodo svojega ljudstva. V živih barvah nam slika žalni prerok položaj izvoljenega ljudstva v babilonski sužnosti; pred oči nam postavi podrti tempelj na Sijonu, vse grozote tedanjih bridkosti zlije v besede: „Hči sionska, komu naj te primerjam? Velika kakor morje je tvoja bolečina“ (Zal. p. 2. pogl.).

Taka žalost navdaja v sedanjih dneh tudi naše duše. „Domovina, kakor morje je tvoja bolečina! Komu naj primerjam tvojo bridkost v sedanjih dneh“? po pravici zdihujemo v teh težkih dneh.

Kaj ne, kako rade se mude naše misli pri naših bratih in očetih, ki so daleč, daleč z doma bogve kje? Še celo v sanjah smo pri njih. Vsako delo nas spomni naših vojakov. Glejte, koliko dušne žalosti!

Misel, da morda tega in onega ne bo več, nam seka nove rane v naše srce, že itak prenapolnjeno z bridkostjo. Kako so se poslavljali naši bratje in očetje, bridko slovo! Se li še povrnejo vsi? Kdo to ve? In če se povrnejo, ali ne bo ta ali oni brez roke, noge, morda celo brez vida! Ta moreča skrb neprestano vznemirja naša srca, zato ni zdaj pravega, pristranskega veselja. Zopet in zopet se povračajo naše misli v neprijetna razmišljenja. — Glejte, to je dušno trpljenje sedanjih dni!

Ako je pa človeška reva na svetu tako velika, kako more sv. apostol trditi, da se vse to trpljenje — dušno in telesno — ne da primerjati s prihodnjo slavo? Glejte, dragi poslušavci, sv. Pavel ni bil eden izmed tistih, ki bi mu bilo prihranjeno trpljenje in žalost. Sam nam povrne, da je bil večkrat preganjan, ponovno v smrtni nevarnosti, zato je lahko rekel, da sedanje trpljenje še v primeri ni z nebeškim veseljem, o katerem sam pravi, da „oko ni videlo, uho ne slišalo in v srce človeško ni prišlo, kar je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo“. — Zato pa, dragi moji, iščimo leka za naša žalostna srca v

sv. Pismu, ki hrani božjo besedo. Ne dajmo prostora v našem srcu obupu! Skoro dve leti že prenašamo vojskine težave; veliko žalosti in trpljenja smo že okusili, veliko žrtev že prinesli, pa bi zdaj omahovali? Nikakor ne!

Francoski pisatelj Moric Barrès pripoveduje sledečo zgodbo: V temnem gozdu nemško-francoskega bojišča so našli ranjenega nemškega vojaka; Viljem Baumer mu je bilo ime. Ležal je ranjen celih pet dni brez pomoči, brez vode in hrane. Preneso ga v bojno bolnico, kjer kmalu umrje. Pri njem so našli beležnico, kamor je napisal z veliko težavo: „Ker je volja božja, zato Njemu zadnji pozdrav! Vsak čas bom umrl vsled lakote. Velikokrat sem prosil Gospoda pomoči in sedaj bom kmalu v svoji domovini. Na svidenje v nebesih!“

Taka živa vera navdaja naše vojake, da prenašajo — rekel bi — z veseljem in boguvdanostjo vse težave in napore sedanje vojske. Prav ta živa vera mora navdajati tudi vas, dragi moji. Saj nas ravno sv. vera uči, da bo vse to trpljenje trajalo le nekaj časa; sv. vera nas uči, da je žalost in bridkost naš delež; ona nas uči, da le po trpljenju pridemo do nebes, za katera smo vsi ustvarjeni. Božji Zveličar sam nas uči isto: „Kdor hoče za menoj, naj vzame svoj križ ter naj hodi za menoj!“ Zato prenašajmo vse trpljenje, zlasti trpljenje in žalosti vojske potrpežljivo, boguvdano in vstrajno! Storimo za domovino vse, kar smo dolžni, še več: žrtvuemo se tudi za naše vojake! Naj ne mine dan, da se ne bi spomnili naših dragih v svojih molitvah, naj ne mine večer, da bi ne veljale naše molitve naši domovini in njeni srečni bodočnosti. In prav v molitvi bomo tudi našli utehe za naša žalostna srca.

Naš Odrešenik nam bodi zgled tudi zlasti sedaj! Celó njegovo življenje je bilo trpljenje, najhujši njegovi zadnji dnevi; a veliki teden je minil, prišla je zanj velika noč — dan zmage.

Tako tudi mi. Celó naše življenje je prepleteno z žalostjo in trpljenjem. Hudi in težki so zlasti sedanji vojskine časi. Vemo pa, da bo tudi za nas prišlo po tej vojski — velikem tednu — veliko-nočno jutro, ki nam bo oznanjalo dan zmage in miru.

In ko se bo približalo naše življenje svojemu koncu, takrat bomo dodobra spoznali resničnost apostolovih besedi, da se vse trpljenje in žalost še primerjati ne da z veseljem v nebesih. Takrat bodi za nas vse končna zmaga, ki nam prinesí nebesa, kjer bo Bog obrisal vsako solzo, kjer smrti ne bo več, ne žalosti, ne joka. Amen.

Cerkev sv. Nikolaja v Martinji vasi pri Mokronogu je stala že leta 1464.

Spisal Ivan Steklasa.

V c. in kr. dunajskem državnem arhivu se nahaja znamenita zbirka (kartular) iz izvornikov prepisanih listin, ki se tičejo leta 1405 utemeljenega kartuzijanskega samostana v Pleteljih. To zbirko je spisal prof. Fr. Komatar v nemških izvestjih muzejskega društva za Kranjsko v 14. letniku na str. 23 do 72. Med drugimi listinami je posebno zanimiva šteč. 87 na str. 69 z dne 8. maja leta 1464. Ta dan sta prodala Volbenk Klinger in njegova žena

Margareta priorju Gregorju (1463—1472) in samostanu v Pleterjih za 13 mark dobrih dunajskih vinarjev (1 marka vin. = 100 do 109 krajcarjev nemške vrednosti) njivo pri trgu Dolenjem Mokronogu ob voznem potu, ki vodi proti Slepščekju do križanja, in ob cesti, po kateri se gre iz trga proti cerkvi sv. Nikolaja v Martinji vasi. Ta njiva je bila tedaj blizu nekje današnjega mokronoškega pokopališča. Če bi se pa kdo usodil posestnika motiti radi posestva, obljubita prodajalca zagovarjati, braniti in zastopati posestnika te njive kadarkoli in kolikorkratkoli bo potrebno po kupnih in tržnih pravicah trga Mokronoga in po deželnih pravicah na Kranjskem. Pečatila sta plemenita Anže Dur in Jurij Wurezpuchler. Poslednji je bil takrat stotnik v Kostanjevici; Anže Dur je bil pa bržkone vlastelin iz bližnje okolice. Volbenk Klinger je bil gotovo oskrbnik mokronoške graščine, ki je takrat spadala pod last krškega škofa.

Iz te listine izvemo, da je stala cerkev sv. Nikolaja v Martinji vasi že leta 1464, in da imamo tako za to cerkev starejši podatek o njenem obstanku, nego je popis cerkev na Kranjskem iz leta 1526. Potem pove tudi ta listina, da je bil Mokronog takrat še vedno trg (prvikrat je imenovan v listini iz leta 1280) in da Valvasorjeva trditve (XI. 394), češ da je bil Mokronog nekaj mestece, ni prav verjetna, kar razložim obsežneje pri drugi priložnosti. Pač pa je imel Mokronog kot trg svoje posebne pravice tudi glede trgovanja, kakor so omenjene v tej listini.

Dopisi.

Iz Šmihel-Stopiške občine. Kar je dober gospodar družini, to je za občini blagor in za potrebe svoje občine vnet in delaven župan občini. V naši na Kranjskem najobsežnejši občini — Šmihel-Stopiče — imamo srečo, da je že mnogo let župan gospod deželni poslanec Josip Zurec posestnik v Kandiji. V sedanji vojski čutimo v najobilnejši meri s kako marljivostjo in vestnostjo izvršuje svoje županske posle; koliko gorja in solz odvrne njegova pravičnost od posameznikov. Vsak dan vidimo, koliko prošelj se vlaga pri županstvu, in koliko zahtev se tam z vso gorečnostjo v milejšo razsojo priporoča. Pri tako obsežni občini je to veliko delo in zahteva nje pravična rešitev natančno spoznavanje zasebnih razmer. V majhen dokaz hvaležnosti, — da prav cenimo to obče koristno delovanje, priobčimo te vrstice z gorečo željo: Bog nam ohrani g. župana in njega vrlega občinskega zastopa še mnogaj leta enako delavnega in najjim in njihovim rodbinam stoterno povrne, kar nam dobrega store v sedanjih resnih časih, ker nam s tem lajšajo prenašati sedanje vojskine zahteve!

Občan.

Iz Leskovca. Ko bi na Turn pri Leskovcu sedaj prišel nekdanji posestnik te velike lastnine, bi gledal, v čigavih rokah je zdaj njegov Turn. A. Auersperg je vse posestvo poklonil Ervinu Auerspergu le zavolj tega, da še ostane na njem ime Auersperg. Sedaj po nedolgih letih je po Antonu že četrti gospodar. Ervin je za pol milijona vse prodal vrhniškemu Lenarčiču. Ta je mnogo odprodal in drugo prodal zagrebški parcelačni banki. — Ta je vse razprodala do 300 orolov in te je sedaj kupil in tudi grad zagrebški veletržec Pilipič za stotisoč kron. Tako je prenehalo eno prvih veleposestev v deželi. Obsegalo je tritisoč orolov. Dobro pri tem je to, da razun zadnjega kupljenega ostanka so vse pokupili domačini in tudi večinoma plačali.

Iz Žužemberka. Pri nas smo silno na slabem. Komaj je utaknil tat po zadnjih tatvinah v trgu nekoliko roke v žep, že se je zgodil nov slučaj tatvine. V gori Liseč, kjer je rodila trta nekaj vina kakor vode, in kjer je sedaj večidel vse opuščeno, ima tudi neki tukajšnji posestnik

svoj vinograd. Ta je sicer pust in prazen, a hram zraven je vendar hranil nekaj steklenic izborne vinske kapljice, ki so bile določene za kako posebno priliko. Zadnjič se je res podala izbrana družba v goro izpraznit posode in se je že vnaprej oblikovala okoli ust ob misli na zlato kapljico. Načno prvo zelenko, pa groza. Bila je polna — čiste vode. Prav tako tudi druga in tretja. To je že preveč. Nobena stvar ni več varna. In kar je še posebno nerodno: ni se še moglo dognati, ali je ulomil zlikovec zares v hram in izpil zares vino, ali je bila vse skupaj le šala. Očlovek ne ve, ali bi se jezil ali smejal, ali — bil tatu nevoščljiv radi dobrih požirkov.

S Preloke pri Vinici. Pokopali smo Ano Novak, učiteljevo vdovo in izprašano babico. Par dni prej je bil prišel telegrafično pozvan k bolni materi sin korporal Stanko. Ni mu bilo dano, da bi bil pri smrti in pogrebu svoje matere. Moral je prej nazaj. — Sanitejec Simič Fran je tudi dihal 14 dni sveži domači zrak. Po enoletnih vojnih naporih se mu je pač prilgel. — Sušo imamo neznosno. Povsod zija na široko zemlja in prosi potrebne dežja; kajti že od Vel. noči nismo imeli pravega dežja. Vse vene in se suši. Preti nam glad. Poljski pridelki, zlasti koruza, krompir, fižol in zelenjava sploh, bodo uničeni, če nam Bog takoj ne odpomore. Zato je zdaj naša prva želja in prošnja: Daj nam Bog potrebne dežja!

Z laškega bojišča pošiljata dolenski pozdrave kadetni aspirant Joško Zakrajšek in praporščak Janko Muha, ki piše z dne 18. junija iz svojih doživeltosti sledeče:

„Ako je bilo na današnje nedeljo t. j. na praznik sv. Trojice lepo vreme, je bila ajdovška cerkvica nabasana domačinov in tujev. To nedeljo je v Ajdovcu „glavno žegnanje“. Gori v zvoniku je slovesno potrjavalo in zastave so naznanjale okoličanom domačo slovesnost. V vsej „oferti“ so se pokazala domača in tuja dekleta zlikanim fantom. Žužemberška „lectarja“ sta pripeljala konjičkov, punč in srčkov. Veličastno so pele to nedeljo orglje in pevci so zakročili, da so se domačini spogledovali, tujeji prikimovali. Po sv. maši sta se napolnili obe gostilnici do zadnjega kotička. Pri rujnem vincu so se pogovarjali domačini s svojimi sorodniki in znanci iz bližnjih fara.

To so bili zlati, lepi časi...! — In letos...?

Sedim pred svojo nizko barako zloženo iz kamenja in ruš na gori — v zavzetem laškem ozemlju. Nekam otožen dan je danes. Še-le popoldne je prišlo solnce malo do veljave, vendar nimam tako lepega razgleda po okolici, kakor pretekle dni. Tam na severu se razprostira pusta planota — posejana z lepimi vasmi, vzdaj se dvigajo visoki hribi z porušeni trdnjavami. Res so bile močne, a našim topovom niso bile kos.

Doli na jugu se širi krasna, nepregledna ravnina. Nebroj belih vasi in mest se blišči po njej. Tam v daljavi se blišči Vičenca...

Pri nas je danes mirno, da lahko sedim zunaj. Proti sovražniku zakriva „moj dom“ par bukovih dreves. Le tu in tam pade na naš vrh granata ali se razpoči šrapnela. Ljudje cel božji dan tičijo v svojih brlogih, najboljši je, da se prav nič ne kažejo na svitlo. Pri nas pač velja pravilo: „Noč za delo, dan za počitek.“

Tam na levi venomer pokajo puške, kot bi dež kapal na pločevinasto streho, pogosto se oglašajo strojnice, treskajo šrapnele in razsajajo granate. Že več dni trajajo boji brez presledka. Večkrat usipljejo naši topovi na sovražne postojanke tako strašno, da celi hribi izginjajo v dimu in po končanem obstreljevanju izgledajo, kot bi bili preorani za pomladansko setev. S pomočjo vrle artilerije osvajajo naše hrabre čete višino za višino. — Tudi mi smo imeli pred nekaj dnevi „strašne dni

poskušnje“. Štiri dni je polentar bombardiral naš hrib, nam poslal na tisoče šrapnel in granat. Vemo, da bi se rad maščeval, ker je moral zapustiti to prevažno goro, a slabo se mu je obneslo. V vseh štirih dneh „peklenškega ognja“ nam je prizadejal par izgub. Pač smo se tiščali cele dneve v svojih luknjah za skalami in zidovjem, a ko se je zmrčilo in je prenehalo obstreljevanje, je ves hrib oživel, kot mravljišče spomladi. Prišla je menaža, kruh in nekateri priboljški, in pozabljen je bil ves strah celega dne. Celo noč so potem ljudje pridno delali: kopali, zidali, sekali in maskirali. S „hura“ klici so klicali polentarje na korajžo in prav po fantovsko zapeli.

Res je, da kranjska kri nikol' ne fal!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Kakor se 7. t. m. uradno poroča, je v Dobrdobskem odseku delovanje topništva zopet oživelo. Razvili so se tudi vzhodno od Sele boji pehote, v katerih so ostale naše postojanke popolnoma v rokah naših čet. Južno od doline Sugana med Cima Dieci in Monte Zebio napadle so zelo močne sile Italijanov našo bojno črto ter bile povsod mestoma v ročnem metežu odbite. — 8. t. m. pa se uradno poroča, da se je na soški bojni črti razširil topniški boj na Goriško in Tolmnsko območje. Greben pri Trziču napadli so Italijani po noči po luti topniški predpripravi večkrat, pa so bili vselej krvavo odbiti. Južno od Suganske doline napadeta 20. in 22. italijanski zbor našo črto mej Cima Dieci in Monte Zebio. Vse te, šest divizij in več čet alincev broječe čete odbili smo ter so imele težke izgube. V odseku Ortlerja odbili smo napad sovražnika na naše postojanke na Malem Eiskögele. — Iz Curia se javlja, da je zbiral general Cadorna med avstrijsko ofenzivo za italijanskimi črtami na beneški ravnini novo armado, broječo 500.000 mož in 20.000 častnikov. — V „Times“ piše pokovnik Repington, da se nahajajo avstrijske čete na tirolskem bojišču v izvrstnem stanju, da niso izgubile vojakov in nihče ni bil ujet. Sedanje njih postojanke so izredno močne, njih topništvo je mogočno in blaga imajo dovolj. — V Italiji so prišli na sled velikanskim družabnim škandalom, kakor se poroča „Neue Züricher Ztg.“ iz Rima. Prijeli so vojvodo Acquaviva d'Arгона, ker je kradel večkrat denar in kiné iz žepov članov kluba Lawn Tennis. V Milanu so zaprli veletvorničarja Cavaliere Spertoli, ki je ponaredil menic v višini dva in pol milijona lir. Zasedli so v Neapolju tvornico za ponarjanje potnih listov; visoke uradne osebe so prizadete. In enakih škandalov je še nebrojno. — Iz poročila 8. t. m. povzamemo, da sovražnik z jako močnimi silami dalje napada v prostoru med Asiagom in Sugansko dolino, toda brez vsakega uspeha. — Uradno poročilo 9. in 10. t. m. nam prinaša vest o nadaljevanju topniškega boja ob soški bojni črti. Italijani so zopet ljužno obstreljevali Gorico in Renče ter si v zadnjem kraju izvolili za glavno tarčo vidno označeno poljsko bolnišnico. Manjši napadi na goriško območje in na greben vzhodno od Trziča so se izjalovili. Naša pomorska letala obstreljevala so z bombami Pieris, San Canziano, Bestrigno in dvakrat Adria-delavnice. Našo bojno črto južno doline Sugana je sovražnik močno obstreljeval s topovi. Mej Brento in Adizo so se ljuto bojevali. Močne sile alincev napadle so večkrat naše črte južnovzhodno od Cima Dieci, a bile so po oddelkih kranjskega pešpolka št. 17 in 70 z velikanskimi izgubami sovražnika odbiti. Pred našimi črtami leži nad 800 mrtvih Italijanov. Pri Val Morbia in Monte Corno napadli so Italijani in osvojili tudi tu hrib, toda protinapad naših hrabrih tirolskih deželnih strelcev jim ga je zopet iztrgal iz rok, pri katerem podjetju se je udalo 455 Italijanov.

Rusko bojišče. — Iz poročil vojnih poročevalcev dne 7. in 8. julija posnamemo, da so se v odsekih bojne črte, kateri so pretekle dni postali središče ruske ofenzive, ponovili številni, jako luti sunki. Posebno ljuto so se bojevali v prostoru zahodno od Kolomeje in v kolenu Stira severno od Kolki. V južnovzhodni Galiciji so se sovražni sunki pomnožili. Neprestano posegale so nove čete, katere so prišle preko Kolomeje, v boj. Napad je sledil napadu. Namen Rusov, katerega so pa naše hrabre čete preprečile, je bil, po upogitvi tega odseka zvezo naše črte v Bukovini in gališko bojno črto pretrgati. To se jim ni posrečilo, kajti z izvanredno hrabrostjo odbile so avstrijske čete iz alpskih dežela vse navale močnih ruskih množic. Mej tem ko je severno od tod do zahodno Kolkija vladal še precejšen mir, vnelo se je na črti Styra ob kolenu reke severno Kolkija in na obeh straneh železnice najljutejše borenje. Meseč dni so poskušali v tem prostoru prekorčiti Styr, a vse zaman, poslej pripravili so nove množice čet in top-

ništva, da bi zlomili skrajni odpor naših čet. Početkom pretečenega tedna gonili so nepretrgoma množice vojaštva v reko, a naši so stali kakor skala na obrežju Styra ter vrgli vse ruske čete, ki so prilezle po pobočju navzgor, zopet nazaj. Ponovno priborile so si premočne čete prehod čez reko, a vselej zapodile so jih naše čete, akoravno niso dobile nikake pomoči, zopet čez reko nazaj. Še-le, ko se je na višjem mestu uvidelo, da obstoja nevarnost dvojne obkolitve po sovražniku, se je dalo povelje, umakniti se z obrežja in prepustiti sovražniku prostor vzhodno črte Kolki Kolodia. — V prostoru Jakobeny-Kirlibaba prešle so naše čete k napadu ter vrgle sovražnika v dolino gorenje Moldave. Novi v odseku Przewlowka-Potok-Zloty po Rusih izvršeni napadi na naše nove postojanke ob potoku Koropiec izjalovili so se s težkimi izgubami za Ruse. — Dne 10. julija se uradno poroča, da so priborile naše čete, na čelu jim zahodnogiški pešpolk št. 13, pri Breazi prehod čez Moldavo.

Zahodno bojišče. — Po preteku enega tedna velike angleško-francoske ofenzive bi bil po poročilu vojnega poročevalca dne 7. t. m. položaj sledeč: Mej tem, ko je sovražnik na celi zahodni bojni črti podvel vznemirjevalne akcije, je ob Somi nagromadil tako množico topniškega gradiva, kakor do sedaj še nikjer. Po natančno enotenskem bobnečem ognju na najsrednejše nemške postojanke in po izdatnem obstreljevanju druge črte in zadaj ležečih zvez in številnih napadih s plini, pričel se je napad 1. julija jutraj na široki črti z namenom, nemško črto v širini 30 do 40 km predreti. Najsrednejši jarki so bili sicer izravnavani, a z napredkom v graditvi podzemskih bivališč niti Angleži ne Francozi niso računali, kajti ta so ključovala sedemdnevnu bobnečemu ognju, posadke so stale zvesto na straži ter hladnokrvno ropotale s strojnimi puškami, ko je navalil v gostih valovih sovražnik. Prvi naval je bil pobit in Francozi so drago plačali s premočjo pridobljene uničene najsrednejše nemške postojanke, v katere so slednjič udrli. Mej tem Angleži na večjem delu svoje napadalne črte niti v najsrednejše postojanke Nemcev niso mogli priti. Samo na francosko bojno črto meječem boku priborili so z istimi korakoma s krvavimi žrtvami nekoliko ozemlja. Že prvi dan napada pokazal je sovražniku, da se ne da, kakor je upal, kar na mah predreti nemške bojne črte, kajti ta se je, kjer je zapustil svojo postojanko, umaknil jako počasi in še le potem, ko je uničil vse, kar bi moglo sovražniku koristiti. V bojih, ki so se razvili do skrajnosti ljuto, je sovražnik tudi kmalu spoznal, da so nemške čete dovolj močne, ustaviti veliko ofenzivo Francozov in Angležev. Ob potoku Ancre izkpravali so Angleži tako, da tam več ne napadajo. Francozi pa so ob obeh straneh Somme iz nekaterih pridobljenih postojank zopet po Nemcih pregnani, za druge pa se boj še vrši. „Tageblatt“ poroča iz velikega glavnega stana 10. t. m.: Ofenziva že tri dni stoji. Tudi z največjimi silami podzeti napadi v prostoru na obeh straneh Belloy in pri Estrees niso imeli nikakega uspeha.

Balkansko bojišče. — Iz Aten se poroča 7. t. m., da je sporazum sklenil, v dosežaj od razoroženih grških čet zasedeno grško ozemlje po lastnih četah zasesti in v Macedoniji lastno policijo urediti. Grškemu policijskemu prefektu v Macedoniji odločili so 24 ur za odhod. Grški podanik Nidriotis postavljen je na čelo prefektore. — Solunska armada šteje zdaj kakor se poroča iz Haaga 430.000 mož: 270.000 Francozov, 125.000 Angležev in 30.000 Italijanov. Število Lahov v Valoni ni znano. Napredovati nameravajo proti Bitolju. — Atenski list „Embros“ poroča, da je sporazum razširil epirsko bojno črto do zahodno od Korice. Grška je potem takem popolnoma ločena od sosednih držav. — Rumunska vlada je razorožila letnika 1891 in 1892. — Po avstrijskem uradnem poročilu 7. t. m. se vrše ob spodnji Vojuzi praske. — V Ameriki nakupljeno strelivo, ki leži v Solunu in Marseillu je rumunska vlada v Londonu in Parizu večkrat zahtevala, a Francija ne dovoli izvoza, po čemur petrograjski politični krogi sodijo, da vprašanje streliva znatno vpliva na rumunsko vlado, da stoji na stališču čakanja.

Razna bojišča. — Iz Carigrada poroča turški glavni stan 8. julija: Na iraški bojni črti vlada mir. Ruske čete v okraju Sineh napadli so turški prostovoljci ter jih po sedemurnem boju popolnoma porazili in prisilili, da so se umaknile v Sineh, kjer jih prostovoljci oblegajo. V tem boju izgubili so Rusi 100 mrtvih, mej njimi dva častnika. — Na kavkaški bojni črti v odseku Čoruha se je Rusom namen, da bi ustavili prodiranje Turkov, popolnoma izjalovil. Turki so osvojili neko ozemlje lokalnega pomena, katerega so se Rusi polastili, zopet nazaj ter pri tem zaplenili velike množice vojnega gradiva in streliva. Napade na turške predstraže odbile so iste z velikimi izgubami za sovražnika z lahkoto.

Boji na morju. — Uradno se poroča 10. t. m.: Dne 9. t. m. ob jutranji zori zadela je naša križarica „Novara“ v Otrantski morski cesti na skupino štirih, ali kakor soglasno zatrjujejo vsi pri tej priliki vjeti Angleži, petih oboroženih stražnih ladij ter jih vse potopila z ognjem iz topov. Vse ladje so se goreče potopile, tri potem ko so se razpočili kotli. Od posadk teh ladij zamogla je „Novara“ rešiti le 9 Angležev. — Turške bojne ladje „Yavuz“ (Goeben) in „Midilli“ (Breslau) napadli ste na kavkaškem obrežju množino sovražnih transportnih ladij ter potopili štiri ladje in več jadrnic, obstreljevali nove ladjestajne naprave pri Tube, južnovzhodno Novorosijskega in vžgali ravnotam veliko skladišče za petrolej in zaloge drugega gradiva. Mej potjo niso srečale nobeno sovražno ladjo.

Domače in tuje novice.

Prezentacija. Kolegijatni kapitelj novomeški je prezentiral za župnijo Vavtovas č. g. Bertolda Bartelj, župnika v Želmljah pri Igu.

Duhovniški jubileji v ljubljanski škofiji 1916. Zlato mašo, petdesetletnico mašništva, bodo obhajali naslednji p. n. gospodje:

Janez Novak, častni kanonik in dekan v Radovljici; Jernej Ramoveš, duh. svetnik in župnik v Poljanah; Peter Mohar, ekspozit v Konjšici; Mihael Koželj, župnik v pokoju v Kamniku; Ignacij Kutnar, župnik v pok. na Zaplazu na Dol.; Alojzij Kummer, župnik v pok. v Stari Loki. — Petindvajsetletnico mašništva, oziroma duhovniškega delovanja bodo praznovali: Viktor Steska, konzist. svetnik in ravnatelj kn.-šk. pisarne; dr. Jožef Debevec, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani; Ferdinand Erker, dekan v Kočevju; Francišek Pešec, dekan v Šmariji; dr. Jožef Kržišnik, dekan v Trnovem na Notr.; Janez Kalan, konzist. svetnik, župnik v pok. v Ljubljani; Francišek Krumpeštar, duh. svetnik, župnik, Sv. Gregor; Janez Zabukovec, duh. svetnik, župnik, Križe pri Trziču; Dominik Janez, župnik, Studeno; Janez Pfajfar, župnik, Rudnik; Jožef Brešar, župnik, Velesovo; Alojzij Česarek, župnik, Fara pri Kostelu; Francišek Česarek, župnik, Brezovica; Vaclav Filler, župnik, Dole pri Litiji; Anton Hribar, župnik, Zali log; Francišek Indof, župnik, Javorje pri Litiji; Janez Lovšin, župnik, Lese; Henrik Povše, župnik, Čatež pod Zaplacom; Jožef Seigerschmied, župnik, Naklo; Valentin Jakelj, župnik v pokoju, Lahoviče pri Cerkljah.

Konferenca sodalitat ss. C. J. za dekanijo Trebnje bo dne 17. julija t. l. v Mokronogu.

Vabilo k odborovi seji kmetijske podružnice, ki bo v ponedeljek 17. julija t. l. ob 2. uri popoldne v gostilni g. Košaka v Novem mestu. Spored: 1. Poročilo načelnika; 2. oddaja modre galice; 3. oddaja žvepla; 4. predlogi za pospeševanje kmetijskih interesov.

Vpoklic črnovojnikov. Z Dunaja poročajo: Pri nedavnih prebiranjih potrjeni črnovojniki bodo, kakor že znano, vpoklicani pod orožje, čim bodo glavna žetvena dela končana. Po dosedanjih določbah se bodo vpoklici izvršili v dveh oddelkih. Okoli dne 15. avgusta bodo najbrž vpoklicani črnovojniki do 36. leta.

Oficijelni kranjski patrijotični znak je prav lično izpeljan s kranjskim grbom in trpežno pozlačen. Je tedaj zares najlepši spomin na pomenljiva leta svetovne vojne. Velja 3 krone. Dobi se v Novem mestu pri J. Krajec nasl. in Urb. Horvat.

Oddaja mrjaščekov za plemo. Na kmetijski šoli na Grmu je oddati več mrjaščekov v starosti od 10 do 12 tednov. Kdor želi dobiti mrjaščka za plemo in po subvencijski ceni 6K kilogram žive teže, naj se obrne na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu.

Vinogradnikom poročamo, da je došla tudi zadnja četrtinka modre galice, katero tako težko pričakujejo. S tem je v splošno zadovoljitev rešena ta težka naloga, ki si je stavila novomeška kmetijska podružnica.

Vsak je dobil toliko modre galice, kolikor jo je naročil in plačal. Ker so nekateri založili višjo ceno, kolikor stane galica računjena po 3K 10h za vsak kilogram, se jim bode ta prebitek povrnil, kakor hitro bodo računski sklenjeni.

Žveplo imamo pričakovati v nekolikih dneh in se ga bode dobilo tudi toliko, kolikor se ga je naročilo po županstvih. Dan oddaje se bode posebej naznanil.

Ukaz deželnega predsednika za Kranjsko o obrambi domačega kostanja proti čezmernemu izkoriščanju. Na podstavi §§ 4. in 23. gozdne zakona z dne 3. decembra 1852, drž. zak. št. 250, ukazujem sporazumno s c. in kr. poveljstvom 5. armade (Q.-Abt.) sledeče: § 1. Sekanje domačega kostanja v gozdih je brez oblastvenega dovoljenja prepovedano. O dopustitvi takega sekanja razsodi v prvi inšanci pristojna okrajna politična oblast na vlogo gozdnega posestnika ali njegovega postavnega zastopnika. (Priglasitev sekanja.) — § 2. Sekanje domačega kostanja izven gozdov, torej v logih in večjih skupinah je dovoljeno brez posebnega, v § 1. predpisanega dovoljenja, v kolikor se posekajo le posamezna stara drevesa, katera ne rodijo več obilno ali pa so poškodovana. — § 3. Doba sekanja se omeji za domači kostanj na čas, ko rastje počiva, t. j. od 1. oktobra do 1. aprila. Ta določba ne velja za tekoče leto v onih slučajih, ko se sekanje že vrši ali ko bi gozdni posestnik doprinesel dokaz, da je bila pogodba glede posekanja sklenjena pred 1. junijem 1916. — § 4. Priglasitev sekanja po § 1. tega ukaza se mora prijaviti pri političnem okrajnem oblastvu najpozneje štiri tedne pred početkom nameravanega sekanja lesa. — § 5. Prestopki teh predpisov se kaznujejo, v kolikor se ne gre za kaznivo dejanje po gozdnem zakonu, v smislu ministrskega ukaza z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198. — § 6. Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve. C. kr. deželni predsednik: Henrik grof Attems s. r.

Pozdrave pošilja Ivan Kulavie iz poštno-uradne št. 215/I nekemu gospodu v Novomestu ter piše: „... Pozdravljam Vas tu iz tirolskih gora. Med tem, ko pri Vas iščete hladne sence, se mi tu na 3560 metrov visoki gori, kamor nosimo z ruskimi ujetniki v bojno črto razne potreščine, v sneženem metehu zavijamo v kožuhe, kot pri Vas v hudi zimi. Željno pričakujemo vrnitve k svojim dragim.“...

Častno smrt za domovino je storil Ivan Turk, doma iz Primorskega, sedaj pa več let že naseljen v Novem mestu. Padel je na tirolskih hribih zadet od granate ravno, ko je imel že dovoljenje za dopust v žepu. Bil je sedemnajst mesecev zaposlen kot kuhar, vedno tik za vojno črto. Uradnega potrdila še sicer ni, povedali so pa njegovi soprogi to pretresljivo in iznenadno vest njegovi tovariši, ki so prišli na dopust in so ga tudi že pokopali. — Pokojnik je bil najboljši soprog in skrben oče svojim štirim otročičem, ki pretakajo neusahljive solze po svojem ljubem očetu, oziroma možu. Naj počiva v miru blagi mož-vojak! Njegovim žalujočim zaostalim srčno sožalje!

Nagloma umrl je v soboto 8. julija predstojnik stavbnega oddelka kranjske deželne vlade c. kr. stavbni nadsvetnik ing. Franc Pavlin. Pokojnik je ogledoval cesto na Kovternici, ki vodi iz Trziča proti Bistrici. Vozil se je na kolesu. Ko je skočil s kolesa, se naenkrat onesvesti in se zgrudi mrtev na tla. Na lice mesta došli okrog zdravnika dr. Kaisersberger in duhovnik sta našla že mrtvega gospoda nadsvetnika. Ker je rajni brat vinskega veletržca g. Pavlina (Francka) v Podbrezju, so ga z vozom odpeljali takoj v Podbrezje na njegov dom, kjer se je v Podbreški Središnji vasi vršil pogreb 10. t. m. Pokojni nadsvetnik Pavlin je dosegel starost 56 let. Pri kranjski dež. vladi je služboval od leta 1893. Blag mu spomin!

Janezi s fronte. 23. junija 1916. Pristni Dolenjci moje hrabre čete, ki stojimo trdno na braniku domovine, ki nas je do sedaj vodila Jelačičeva sreča junačka ter pokončavamo z ognjem in mečem najbolj verolomnega sovražnika, kar jih pozna dosedanja zgodovina, — prosimo iz dežele polente in makaronov vse svoje vrle Dolenjke, da pridno spravljajo seno in gojé vinograde, da se morda v jeseni že zopet zberemo v živahnem pogovarjanju pri zlati kapljici evička ter pošiljamo končno vsi skupaj iz netoplih gora, kjer pijemo sneg in uživamo ostrí zrak na 1700—1800 m visokih višavah, Janezov železni, a prijazni pozdrav! — To smo: Joško Marjetič, praporščak iz Škočjana pri Mokronogu; Anton Lisec, „četovodja“ iz Preske pri Rodni; Lojze Novak, „desetnik“ iz Kandije pri Novem mestu; Tone Mestnik, „poddesetnik“ iz Laz pri Krki; Anton Groznik, „menažverteiler“ iz Črni potok, Šmartno pri Litiji; Jože Maver, „soldat“ iz Selo pri Šumbergu; Adolf Mežan, „trobentač“ iz Kamni potok pri Vel. Loki; Martin Globelnik, „korenjak“ iz Zameškega pri Škočjanu; Miha Marinček, „moj pucpinzel“ iz Cerkelj; Anton Intihar, „ubogljivi“ iz Dolne vasi pri Lovrici; Miha Juretič, „zaspane“ iz Pirč pri Fari (Kočevje); Tonček Jakoš, „tazvesti“ iz Št. Janža; Anton Medved, „humorist“ iz Gombišči pri Zagradcu; Jernej Dernovšek, „špilave“ iz Dole pri Litiji; Anton Gregorič, „gigerl“ iz Primča vas pri Ambrusu; Janez Gerbajs, „takunšten“ iz Dolenjih Šic pri Toplicah; Jože Količ, „stara sablja“ iz Črnomlja na Belokranjskem.

Utonila je v Krki dveletna hčerka Franceta Hrovat, po domače Brsanček, posestnika na Brodu.

Smrtna kosa v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu: Dne 5. julija je umrla Marija Povše, užitkarica, iz občine Št. Janž; in dne 6. julija Olga Fischer, natakarica, iz Drske pri Novem mestu. Naj počivata v miru!

Prstan se je našel od Velike Loke do Trebnjega. Kdor ga je zgubil, naj se oglasi v trgovini J. Krajec nasl.

Naši fantje — samo železo in jeklo. Leopold Turšič, vojni kurat našega domačega domobranskega pešpolka, piše svojemu prijatelju v novomeški okolici sledeče: „Hiš in miz ne poznamo že več dni. Pretepamo se po staroznanih krajih lanskega leta ob tem času. S hriba v hrib, z gozda v gozd kakor Ahasveri in cigani. Boji zelo krvavi, posla veliko. Polk se krasno drži... Veš, naši fantje so to! Samo železo in jeklo!“

Mestna vojna kuhinja se je otvorila v Ljubljani v sredo 12. t. m. popoldne.

Nesreče. Janez Brinouc, kočarjev sin z Dolgih njiv pri Trebnjem, si je zlomil desno roko v podlehtju. — Franc Jordan, žagar v Soteski, se je ponesrečil pri žagi, ki ga je zagrabila z zobmi za levo roko. — Franc Mrvar, učencec ljudske šole iz Hruševca, je prišel koscu pod koso, s katero ga je urezal na desni nogi. — Anton Kocjančič, učencec ljudske šole z Vrha pri Žužemberku, je pasel kravo. Vrv, na katero je bila krava navezana, si je ovil okrog desne roke. Medtem je krava skočila in dečku dva prsta na pol odtrgala. — Janez Maver, dninar v Metliki, je bil med potjo napaden od nekega zločinca. Dobil je tak udarec po glavi, da je nezavesten obležal. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

Tudi karte za tobak! V več mestih na Nižjeavstrijskem so vpeljali ondotni tobačni trafikanti — karte za tobak, ker so se dogajali slučajji, da so si nekatere osebe nakupičevale cele zaloge tobaka, dočim zopet drugi kadileci niso mogli dobiti nobenega tobaka. Ker so se karte za tobak na Nižjeavstrijskem dobro obnesle, name-rava tobačna uprava vpeljati za vse avstrijske kronovine karte za tobak.

Na Predarlskem je kajenje dečkom prepovedano. Ker so od mnogih strani

prihajale pritožbe, da razposajenost dečkov narašča in da se kajenje pri naraščajoči mladini vedno bolj širi, so glavarstva na Predarlskem dečkom pod 17 letom kajenje prepovedala. Prestopki so kaznujejo z denarjem in zaporom. Tudi pri nas bi bilo prav dobro pobalinčkom kajenje prepovedati in prestopke ne samo z denarjem in zaporom kaznovati, ampak tudi z batino.

Berta Kenda, junaško goriško dekle, o katerem smo pred meseci poročali, leži sedaj, ko je bila po g. primariju dr. Jenkotu v ljubljanski deželni bolnišnici rešena smrtne nevarnosti, na dunajski občni bolnišnici v IX. ckraju (Alserstrasse). Revica je morala med tem prestati še eno operacijo na slepiču, ki se je pa hvalabogu popolnoma posrečila. Sedaj je že izven nevarnosti in hodi že po bolniškem vrtu na bergljah, čakajoč na protezo. Slovenci in Slovenke na Dunaju! posetite svojo junaško rojakinjo v obilnem številu, prinesite ji čtiva, ker se čuti zelo osamljeno med tujim svetom. Berta Kenda leži na kliniki profesorja dr. Förderla, Allgemeines Krankenhaus I. Hof, 6. Stiege, Tür 27. Posetne ure so od pol 2. do pol 4. ure popoldne.

Vihar v Dunajskem Novem mestu dne 10. t. m. je strašno divjal. Posebno je trpelo Jožefovo predmestje, kjer je bilo ubitih 30 oseb vsled zrušenih malih stavb in ker je odnašal vihar strehe. Škode je napravil vihar več milijonov.

Važno naznanilo. Od sedaj zanaprej se bodo potne legitimacije izdale le osebam, katere za-nje osebno zaprosijo pri c. kr. okrajnem glavarstvu in jih v navzočnosti uradnika, ki jih izdaja, lastnoročno podpisujejo. To postopanje se bode ostro izvajalo. Dalje se še enkrat opomni, da je za izdajanje potnih legitimacij — izvzemši nujne slučaje — določen le dopoldan. — Stranke, ki bodo prišle po legitimacije popoldan, ne bodo uslišane.

Krajepisno-zgodovinske črtice iz Bele Krajine.

Priobčil L. Kolbezen.

„Šokci“.

Izredno zanimiva je Bela Krajina za folklorista in jezikoslovca, a dokaj tudi v verskem oziru, ker bivajo v enostem okr. glavarstvu črnomaškem rimokatoliki, grkokatoliki in pravoslavci. Kakor je po naravni lepoti bogato oblagodarjena i po dušnih zmognostih naroda, ki tod prebiva z različnimi jezikovnimi narečji in nijansami, ki se osredotočujejo v mestih Črnomlju in Metliki, tako je tudi v verskem oziru mnogoličnost. In po nauku modroslovcev je lepo ono, kjer je mnogoličnost v enoti, tako n. pr. na tla vrženi kamenčki, ki niso v nobeni zvezi med sabo, ne delajo lepote; ako se jih pa postavi v obliki križa ali sicer v kaki drugi podobi, tedaj pravimo, da je dotična podoba iz kamenčkov lepa, ker vidimo v njej mnogoličnost kamenčkov v enoti dotične podobe, kar se najbolje vidi pri mozaiku. Kakor je ona cvetlica lepša, ki ima na enem stebelu več različnih cvetov, in ona pesmica bolj ugaja, ki ima več različnih napevov, tako se tudi Bela Krajina ponaša z lepoto v verskem oziru: razlika obredov v edinosti vere. Kar daje katoliški cerkvi, tej največji napravi božjega ustanovitelja, poseben sijaj, je razlika obredov v edinosti vere. Kako enolično bi bilo katoliško bogoslužje, ako bi se opravljalo samo po rimskem obredu; a razlika v obredih daje dovršeno popolnost katolicizma. I baš ta deželica nudi to mnogoličnost v obredih v edinosti vere. Med črnomaško, preloško in adlešičko župnijo so se naselili v Marindolu in Bojancih pravoslavni Srbi, medtem ko bivajo na Dragi pri Suhoru grkokatoliki (unijati) vsi drugi so rimokatoliki. Ta razlika v obredih se javlja tudi v raznih priimkih. Oni del črnomaške župnije, ki meji na semiško župnijo, kakor tudi vso semiško župnijo, nazivajo s Šokci, šokija. Večina si tega imena ne zna razložiti. Menim, da bo najbolj pravilna razlaga

odtod, ker so pravoslavci (staroverci) in grkokatoliki nazivali (kar je še zdaj pri Srbih v navadi): rimokatolike s „šakci“, t. j. verniki, ki se križajo s šako (pest s stegnjenim palcem) medtem ko se po grškem obredu križajo s stegnjeno dlanjo. Ta razlika med latinskim in grškim križem se je prenesla tudi za zaznamovanje onega dela belokranjskega ljudstva, pri katerih je najbolj razvit rimokatoliški čut, kar se lahko hitro opazi, da so takozvani „Šokci“ najbolj pobožni verniki in goreči kristijani med Belo-Kranjci.

Nagovor nadzornika Lavtizarja na deželnega predsednika.

Dne 23. junija se je predstavila deputacija šolskih ravnateljic in voditeljev slovenskih šol ljubljanskih deželnemu predsedniku grofu H. Attensu. Deputacijo je vodil g. nadzornik Fr. Lavtizar, ki je nagovoril deželnega predsednika tako-le:

Preblagorodni gospod predsednik! — Visokorodni gospod grof! Zastopniki slovenskih javnih in zasebnih ljudskih šol ljubljanskih si dovoljujemo v imenu vsega učiteljstva teh šol pokloniti se Vašemu visokorodju ter Vas kot deželnega predsednika — zastopnika presvetlega cesarja v naši lepi domovini — ob priliki, ko ste nastopili svojo visoko službo, najudaneje in najdostojneje pozdraviti. Vojska je s svojimi neugodnimi posledicami globoko posegla zlasti tudi v vzgojo šolske mladine. Zavedamo se, da je postalo vzgojno vprašanje najvažnejše vprašanje, s katerim se mora z vso ljubeznijo in resnostjo baviti ravno ljudskošolsko učiteljstvo in da bo morala šola skušati to škodo v pedagoškem in didaktičnem oziru popraviti že sedaj, zlasti pa po vojski. Izjavljamo, da hočemo skrbeti za besedo in z zgledom za to, da se bo mladina v naših šolah še bolj kot kdaj prej vzgajala v versko-nravnem duhu za Boga, cesarja in širšo ter ožjo domovino ter da bo prožeta pravega verskega, avstrijskega in domoljubnega duha zapuščala šolo ter stopila v življenje. Da bo pa naše delo uspešno in plodonosno, si usojamo zaupno prositi Vašega visokorodja blagonaklonjenosti in opore.

Gospod deželni predsednik je odgovoril: Veseli me, da ste me tako lepo pozdravili. Nagovoru g. voditelja deputacije nimam nič dostaviti. Vse, kar je govoril g. nadzornik, podpišem tudi jaz v celem obsegu, ker je treba skrbeti, da postanejo učenci kdaj dobri državljani. Želim, da se po govorjeni obljubi ravna vse učiteljstvo ter dela vsakdo na to, kar je pri nastopu službe obljubil. Učitelj ima v šoli dovolj dela. Proti onemu, ki bi se preveč brigal za politiko, bodo morale pa tudi šolske oblasti vršiti svojo dolžnost v polnem obsegu. Delajte v korist šoli in učencev in potem smete pričakovati, da bom tudi jaz podpiral Vas in storil za učiteljstvo vse, kar mi bo mogoče.

Ureditev prometa s kavo.

C. kr. deželna vlada razglša: Od dne 9. julija dalje se sme neposrednim porabnikom oddajati kava le proti izkaznicam o porabljanju kave (izkaznice za kavo). — 1. V zmislu ministrskega ukaza z dne 18. junija, se določa za spodaj navedene dele dežele kavin delež za osemtedensko dobo na $\frac{3}{4}$ kg pražene kave, in sicer: mestna občina Ljubljana, potem: v političnem okraju Postojna: mesto Postojna, trgi: Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava, dalje kraji: Št. Peter, Radohova vas in Hrustje; v političnem okraju Kočevje: mesto Kočevje ter kraji: Ribnica, Velike Lašče in Sodražica; v političnem okraju Krško: mesto Krško in kraji: Kostanjevica, Mokronog, Radeče in Krmeč; v političnem okraju Kranj: kraji: Škofja Loka, Železniki, Sv. Križ, Kovor, Kranj, Trzin, Sv. Ana in Sv. Katarina; v političnem okraju Ljubljana, okolica: občine D. M. v Polju, Zgornja Šiška, Moste in Vič, dalje kraji: Hrušica, Dobrunje, Štepanja vas in Bizovik, trg Vrhnik in kraja Borovnica in Medvode; v političnem okraju Litija: občine: Zagorje, Kotredež in Aržiše, dalje kraja Litija in Gradec;

v političnem okraju Logatec: mestna občina Idrija; v političnem okraju Radovljica: občine: Jesenice, Koroška Bela, Dovje, Bela peč, Kropa, Radovljica in Kamna gorica; v političnem okraju Rudolfovo: mestna občina Rudolfovo; v političnem okraju Kamnik: občine: Domžale, Mengeš in Kamnik; v političnem okraju Črnomelj: mesti: Metlika in Črnomelj. — 2. V vseh drugih delih dežele znaša osemtedenski kavin delež $\frac{1}{4}$ kg pražene kave za vsako osebo. — 3. Izkaznice za kavo se izdajo uradno, veljajo za eno osebo in za dobo osmih tednov, ki je označena na izkaznici. Izkaznice za kavo veljajo samo za Kranjsko in niso prenosne. 4. Pravico, da se jim izroče izkaznice za kavo, imajo samo one osebe, ki se v njih gospodarstvu ne nahaja več kot 1 kg kave za vsako v gospodarstvu prehranjeno osebo, pri čemur se pa otroci pod 4. letom ne štejejo. Osebe, ki se nahaja v njih gospodarstvu več kot 1 kg kave za vsako v gospodarstvu prehranjeno osebo, ne sprejmejo nobene izkaznice za kavo, dobe pa pravico do nje, čim se znižajo zaloge pod spredaj omenjeno množino (1 kg). Kdor zahteva, da se mu izroči izkaznica za kavo, mora podati pri oddajni poslovalnici, ki jo določi politično okrajno oblastvo (§ 5), pismeno izjavo, ki naj obsega število v gospodarstvu prehranjvanih oseb, pri čemur se otroci pod 4. letom ne smejo šteti.

Raznotero.

Juha iz kamenčkov. Tudi pred sto leti je bila velika lakota in draginja. Razume se, da so nekateri boljši posestniki in gostilničarji skrivali živež za svoje lastne potrebe. Niti za drag denar ni bilo dobiti v krčmah ne gorkih, ne mrzlih jedil. — „Sila kola lomi“, sta djala dva lačna potnika ter si nabrala deset lepih kamenčkov v potoku. S temi kamenčki se podasta v bližnjo gostilno dobro vedoč, da ne bodeta nič jesti dobila. Tedaj naprosita gostilničarko, naj jima skuha kamenčke, ki sta jih prinesla seboj, ker sta silno lačna. Gospodinja radovedna na to jed, je vrgla kamenje v pisker, nalila vode ter pristavila k ognju. Med kuhanjem je še bodočo juho primerno osolila in pridjala tudi nekaj masla. Na ukaz popotnikov je še morala ubiti zraven osem jajec in to skupaj dobro mešati. Ko je bilo to dovolj prevreto je še morala djati v juho večji kos kruha in nekoliko peteršiljčka in seveda še nazadnje tudi primeren porcijon pšenične moke. Ker pa se kamenčki le niso hoteli razkuhati, sta rekla tujca gospodinji, da še manjka vsaj ena na drobno zrezljana prekajena klobasa v tej juhi zmesi in kamenčki bodo takoj razpadli. Tudi to je storila kuharica, četudi z nevoljo. — Končno pride ta nova juha, pravzaprav kaša na mizo. Srečna popotnika začneta takoj, z velikim tekom jesti to tečno, a okusno juho in gostilničarka pa jih je z začudenjem gledala. Še bolj se je pa začudila gospodinja, ker tujca niti enega kamenčka nista pojedla ko so bili vendar tako dobro zabeljeni. In najbolj se je začudila naša gostilničarka, ko sta jej tujca odgovorila na njeno vprašanje, zakaj da ne pojedata tudi kamenčkov: „Veste dobra mama, kamenčki so postali zopet trdi; če jih hočete pa vi jesti, pa jih morate še enkrat dobro prekuhati, ampak brez kruha in moke, brez jajec in klobas!“

Dolgotrajna pot k našim zvezdam.

Zrakoplovec, ki preleti v trenutku skoraj 28 metrov, bi prišel po petmesečni nepretrgani plovbi na mesec. Če bi hotel pa obiskati in pozdraviti devico večernico, bi moral pa v enomer leteti 5800 let! Ko bi pa hotel posetiti solnce, bi potreboval najmanj 17.000 let, dočim prešine to daljavo solnčni žarek pri hitrosti 300.000 na trenotek v $8\frac{1}{2}$ minuti. Ali tudi solnčni žarek bi rabil skoraj 10 tisoč let, da bi prispel do najbolj oddaljenih zvezd rimske ceste, kamor bi priletela granata, izstreljena z zemlje, še-le čez 3 do 4 milijarde let. Na solnce bi priletela granata v petih letih, na mesec pa v štirih dnevih in pol.

Ljudska izobrazba v Bolgariji. Ljudska izobrazba se je v Bolgariji v zadnjih tridesetih letih zelo povzdignila. V Bolgariji je 3000 ljudskih šol z 9000 učitelji in

900.000 učenci, 300 nižjih gimnazij s 1900 učitelji in 50.000 učenci, 300 višjih gimnazij z 800 učitelji in 14.000 učenci, 30 učiteljskih in eno vseučilišče s 4 fakultetami, katere obiskuje 2300 slušateljev. — Kdaj pa bodo dobili Slovenci, ki bivajo v petih deželah avstro-ogrške monarhije, vseučilišče, kdaj slovenske srednje šole vsaj na Kranjskem?

Kedaj bo konec vojne? Pariški dopisnik z danskega „Berlingske Tidende“ je imel pogovor s pariško vedeževalko Thebes o tem, kako dolgo bo še trajala vojna. Vedeževalka je v decembru 1913 prerokovala za leto 1914: „Leto 1914 bo leto velikega junaštva. Teklo bo mnogo krvi in solza; leto bo za Francijo častno.“ Glede leta 1916 je rekla: Vojna bo vedno na svetu. Sicer je lepo, sanjati o miru, želeli mir in pridigovati o miru in razoroženju, a to so same sanjarije. Dokler bodo na svetu le dva moška, ena ženska in le košček zemlje, bo vedno boj. To velja tudi za narode. Boj med narodi ne bo nikoli nehal, ker spada k svetovnemu redu. Za obrambo mora biti vedno vsak pripravljen, čakaj volk požre vedno ovco, če le more do nje. Prerokovala sem, da bo vojne že letos konec. Vzlic vsem nasprotnim mnenjem trdim, da bo vojne še pred Novim letom konec. In sicer bo takrat nehala, kadar se bo to najmanj pričakovalo in na način, na kateri svet sploh ni pripravljen. Nove zimske vojne ne bo. Majhen, neznamen dogodek bo vojno končal, peščeno zrno bo na obeh črtah povzročilo, da bodo umolknil topovi in puške. Usoda ima sedaj svoj prst na puškinem petelinu! — Tako vedeževalka Thebes, ki zna na karte prerokovati prihodnost in zasluži vedno veliko denarja, dasiravno se njena prerokovanja ne izpolnijo vedno.

Razvedrilo.

Katehet majhni deklici: „Ali kaj potrebujemo božje pomoči?“ — Deklica: „Sedaj ravno ne!“

V šoli. Učitelj: „Kdo vé imenovati tri živali, ki živé v Afriki?“ — Žan: „Jaz, gospod učitelj!“ — Učitelj: „No, le povej!“ — Žan: „Dve opici pa en papagaj!“

Ljubezen v podobi. Častnik: „Gospodična, moja ljubezen do vas je kakor ta prstan — brez konca.“ — Gospodična: „Tudi moja do vas je enaka — brez začetka.“

Prav je povedal. — Sestra bratvisokošolcu: „Karl, tolikrat slišim besedo „semester“ — kaj pa je to prav za prav?“ — Karl: „To je prav zoprno prenehanje počitnic.“

Slabo izpričevalo. Mati: „Jožek, tvoje izpričevalo je zopet slabo.“ — Jožek: „Pa je dejal gospod profesor, da je še predobro zame!“

V šoli. Učitelj: „Košiček, kaj pa se vedno smejete tam zadaj?“ — Učenec: „Oprostite, gospod profesor, mene tako noga boli!“ — Učitelj: „No, to je kaj družega!“

Iz otročjih ust. Jud da svojemu sinčku posodo z zlatimi ribicami in ga vpraša: „No, Samuel, kaj bi ti storil z ribicami, če bi poginile?“ — Samuel: „Stopiti bi jih dal!“

V šoli. Pri zemljepisju izprašuje učitelj, kateri so bolj znameniti dolenski hribje. Učenec našteva: „Kum, Gorjanci, Snežnik in ...“ Učitelj kaže na svojo plešasto glavo („Plešivec“) — Učenec: „... in „Ušivec“!“

Judovska kletev. „To ti želim, da bi v Ameriki podedoval milijon kron in moral ponje v sedanjem vojnem času na angleški ladji!“

Prednost samskega stanu. A.: „Tone, ti ne veš, kako je záte prijetno, ker si samec. Kdor ima družino, se mora pri vsaki priliki ozirati na svoje; ti pa se lahko vsaki trenutek ali obesiš, ustreliš, ali v vodo skočiš, kakor se ti bolje zdi!“

Revež. „Oh, jaz osel, ki moram v teh pasjih dneh v tej vražji vročini žejen kakor žolna in lačen ko volk po teh kozjih potih hoditi!“

Nepremišljeno rečeno. A.: „Ali si že slišal, da bodo zanaprej mrliče sežigali?“ — B.: „Pojdi mi no s takimi novicami! Jaz hočem enkrat pokopan biti, kakor sem od mladih let navajen!“

Razglas.

60-2-1

Cunje, vsake vrste, suknjene, volnene, pavolnate in platnene kupuje in plačuje po najvišji ceni za vojne namene Franc Perko v Kandiji.

Knjigoveznica

J. Krajec nasl. v Rudolfovem

še vedno izvršuje vsa navadna dela solidno in kolikor mogoče v vojnih razmerah točno in ceno. Posebno opozarjamo na to šolske in druge knjižnice.

Istotako se priporočuje

Tiskarna.

Učenec se takoj sprejme v trgovino z mešanim blagom in deželnimi pridelki. — Več pove g. Friderik Skušek, trgovec v Metliki.

Lep vinograd

je na prodaj. — Natančna pojasnila daje Ema Globočnik, Ljubljana, Wolfova ulica 1/5.

Popolnoma varno naložen denar.

Hranilnica in posojilnica

za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neom. zavezo

— v lastnem domu v Kandiji —

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4%

2-0-15

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.